

La participació de l'alumnat en la gestió i organització del centre: com podem fer de l'escola un espai per a tots i totes

Cristina San Juan, Catalina Sbert i M. Isabel Pomar

RESUM

Aquest treball mostra l'experiència d'una escola pública de Palma al voltant de la consideració del centre educatiu com a espai per a la reconstrucció de la democràcia, a partir de la vivència dels valors democràtics en aspectes importants de la vida del centre. Partim d'una concepció de la democràcia com a forma de vida i de pensar les relacions socials, un dels elements clau de la qual és el dret dels individus a participar en la realització de les decisions públiques. L'experiència que hi explicam se centra en la participació de l'alumnat en la presa de decisions sobre les qüestions comunitàries i en l'assumpció de responsabilitats que afecten la col·lectivitat.

RESUMEN

El presente trabajo muestra la experiencia de una escuela pública de Palma acerca de la consideración de la escuela como espacio para la reconstrucción de la democracia, a partir de la vivencia de los valores democráticos en aspectos importantes de la vida del centro. Se parte de una concepción de la democracia como una forma de vida y de pensar las relaciones sociales que tiene como uno de los elementos clave el derecho de los individuos de participar en la realización de las decisiones públicas. La experiencia que se explica está centrada en la participación del alumnado en la toma de decisiones sobre los asuntos comunitarios y en la asunción de responsabilidades que afectan a la colectividad.

REUNIÓ DE DELEGATS/DELEGADES DEL 29 DE NOVEMBRE DE 2001

Sobre quines coses podem fer per acollir els nins i nines que vénen per primera vegada a la nostra escola:

En primer lloc, fan una rectificació i diuen que també s'hi han d'incloure els mestres nous.

Valoren positivament el cartell amb les fotos dels alumnes nous (faltan les dels mestres).

N'Adelina explica que quan un arriba a un lloc desconegut se sent estrany i sol, perquè no el coneixen, ni sap com són les persones que hi trobarà.

- Mostrar-los l'escola
- Jugar amb ells
- Fer-los participar en els nostres jocs
- Explicar-los com es fan els projectes al centre, la filosofia que se segueix i totes les altres coses
- Mostrar-los les feines que fem i com les fem
- Dir-los les normes i els costums de l'escola i ensenyar-los-els (amb paciència)
- Intentar fer-nos amics d'ells i elles
- No ficar-nos amb ells o elles; no barallar-nos-hi
- Tractar-los com si els coneguéssim de fa temps
- Tractar-los normalment com si fos un alumne antic/una alumna antiga
- Estar amb ells, no deixar-los de banda
- Animar-los si estan empegueits

- Ajudar-los si estan empegueïts
- Ajudar-los si tenen problemes
- No tractar-los de mala manera a causa de la seva raça (vol dir que algunes paraules o bromes poden ser desagradables i pesades)
- Donar-los oportunitat perquè s'acostumin a l'aula o a l'escola
- Ajudar-los perquè es relacionin amb els altres

Des que el centre es constituí com a col·legi d'educació infantil i primària, en el curs 1988-1989, un objectiu prioritari ha guiat les nostres actuacions: dotar de sentit tot allò que fem a les aules i a fora. Com ho fem? Creient en totes les possibilitats del nostre alumnat, partint de les propostes que ens facin, utilitzant el diàleg com a instrument i com a camí, com a bosc per perdre's i trobar-se. Ho fem provocant la curiositat i sobretot donant importància a la mirada com a portadora de confiança, d'estima, d'orgull pels nostres alumnes, com a transmissora i acolidora d'emocions.

I aquest viatge és compartit perquè no hi hem anat tots sols. Sovint hem tengut —i seguim necessitant— guies i, des del principi, hem procurat que alumnes, famílies i docents s'implicassin en l'itinerari. Amb els anys, moltes de persones, en un moment o en un altre, han participat en aquest procés i han fet possible que la nostra escola sigui com és.

Creiem que en allò que hem recorregut hem assolit moltes de fites; d'altres encara són camins pels quals transitam o estacions on hem d'arribar. En ocasions, hem hagut de variar les nostres previsions, aturar-nos, marcar rumbos nous i, tot i que aquesta aventura no ha acabat, conservam la il·lusió, la constància, l'esforç i el sentit de l'humor necessaris per fer que el dia a dia a l'escola sigui un paisatge nou per explorar i compartir.

L'ESCOLA PÚBLICA ES PONT

Es Pont es una escola de titularitat pública d'una sola línia i inclou les etapes d'educació infantil (3-5 anys) i d'educació primària (6-12 anys). Per tant, té tres unitats d'educació infantil i sis de primària. En total, té 207 alumnes escolaritzats.

Està ubicada a Son Gotleu, barri de Palma que es caracteritza per tenir una taxa de població immigrant elevada, així com de població d'ètnia gitana. El nivell socioeconòmic de les famílies que viuen al barri és baix i tenen uns índexs d'atur considerables.

Hem de destacar que l'alumnat escolaritzat és molt heterogeni. Així, trobam procedències i cultures múltiples i, sobretot, situacions sociofamiliars diverses que marquen maneres de viure, pensar, d'entendre el món, de valorar el que ens envolta. Aquest fet és remarcable perquè el valor i la importància que l'entorn dona al fet educatiu i a l'escola incideix de manera directa en la vida quotidiana de les aules. I també perquè reclama de l'escola un posicionament envers la diversitat. Nosaltres entenem que assumir-la i acceptar-la és, a més de necessari, imprescindible. No fer-ho significa negar l'evidència i no assumir el paper socialment imprescindible que té l'escola i el col·lectiu docent de facilitar que tots els alumnes puguin tenir resposta a l'escola.

Volem assenyalar que des que s'inaugurà, s'ha aconseguit de manera progressiva una participació destacada de les famílies en la gestió i organització de l'escola. Això ha afavorit la implantació consensuada d'alguns projectes, com, per exemple, l'ús del català com a llengua vehicular de l'escola, tot i que la majoria d'alumnes són castellanoparlants.

La nostra història està lligada igualment a fer de l'escola un lloc on l'alumnat se senti comprès i consideri seva l'escola. És a dir, un lloc on pugui participar fent propostes, prenent decisions i sigui conscient del seu propi procés d'aprenentatge. Només així entenem que integrar-se a l'escola no implica abandonar allò personal per formar part d'un grup, sinó que es tracta, més aviat, d'imbricar-s'hi, és a dir, que cadascú pugui incorporar-s'hi sense deixar de ser un mateix, aportant-hi tot el seu bagatge.

Fa denou anys que començarem a posar les bases per aixecar l'escola que volíem, la nostra escola. Aleshores, iniciàvem un procés de recerca del sentit que havia de tenir davant la societat del canvi. Creiem que en aquest procés ha estat molt important i ho és, per una banda, plantejar-se les coses no des del punt de vista de les certeses, sinó dels interrogants i interrogar-se contínuament. I, per una altra, ser conscients de l'esforç que suposa aconseguir allò que realment s'ho paga. Sabem, perquè l'experiència ens ho demostra, que les reformes comencen sempre que un grup reduït de persones pren la iniciativa davant unes necessitats no tan sols professionals, sinó també personals. I el procés és lent, costós i permanent. El punt de partida continua sent la pregunta següent: què pot aportar l'escola a la societat en què està immersa?

Aquests anys han anat apareixent les necessitats següents, a les quals ens sentim obligats a donar resposta:

- Necessitat d'eliminar el desprestigi que s'associa a l'escola pública. Volem aconseguir una escola útil i prestigiosa en general, però, en particular, per a les persones d'un barri on és difícil accedir a altres oportunitats.
- Necessitat de conèixer amb cultures diferents de la nostra.
- Necessitat de treballar per a la compensació lingüística entre la llengua castellana i la catalana, ja que aquesta darrera és la pròpia de la nostra comunitat.
- Necessitat de seleccionar, organitzar, interpretar i criticar l'enorme quantitat d'informació que ens ofereix la societat actual.
- Necessitat de treballar en els valors de la democràcia, fonamentant la nostra intervenció en dos procediments bàsics: la participació i el diàleg. Aprendre a dialogar amb els companys i amb els adults, practicar la negociació i el consens, conèixer quins són els nostres deures i drets com a ciutadans, mostrar preocupació i capacitat d'acció davant les situacions d'injustícia o de discriminació, etc., són algunes de les nostres línies d'intervenció.
- Necessitat de dialogar i reflexionar sobre el que passa i ens passa, sobre el que fem i sobre el que pensam, en una societat en canvi permanent i ritme accelerat. Aquesta realitat requereix una educació de la personalitat en dos aspectes fonamentals: la flexibilitat i la fortalesa davant els canvis i els nous reptes que els nins hauran de viure.
- Necessitat de conèixer-nos i de construir la identitat pròpia.
- Necessitat d'entendre les diferències individuals i assumir-les com a un potencial d'energia que amplia les nostres capacitats de treball.
- Necessitat de conèixer els avanços que es produeixen en els camps de la humanística, la ciència

i la tecnologia, amb els aspectes negatius i positius que impliquen.

- Necessitat d'equilibrar el fet de tenir i de consumir amb l'aportació d'altres valors que estan més lligats a la condició humana.
- Necessitat d'assumir i conèixer els canvis que s'estan produint a l'entorn familiar.

Tenint present aquesta realitat, hem anat construint un projecte d'escola que intenta donar resposta a les qüestions següents: Què hem d'aprendre a l'escola?, com hem d'aprendre?, com han d'intervenir els docents?, què volem per als nostres alumnes?, què podem oferir a les famílies?, quina implicació volem dels alumnes i de les famílies?, quina implicació haurien de tenir les institucions?

Un projecte que es du a la pràctica a partir de:

1. L'elaboració de documents que reflecteixen la manera de sentir i pensar de l'escola, com són el PEC (Projecte educatiu de centre), el PCC (Projecte curricular de centre), el PLC (Projecte lingüístic de centre), el Projecte d'Atenció a la Diversitat i el ROF (Reglament d'organització i funcionament), alguns punts dels quals els han elaborat conjuntament amb tots els agents que conformen la comunitat educativa (famílies, alumnes i docents).
2. La institució de l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes i establir una bona coordinació amb l'escola. Actualment, amb un projecte de participació important com és l'Escola de Famílies.
3. La implicació del personal docent en:
 - La gestió i organització de les hores d'exclusiva en quatre blocs: la formació permanent, les comissions de treball, les reunions de cicle i l'organització de l'escola (claustres).
 - La interrelació i col·laboració amb altres escoles.
 - La col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears.
 - La participació en la plataforma formada per entitats diverses del barri de Son Gotleu per incidir en la millora de la vida comunitària.¹
4. La participació de l'alumnat en la vida del centre.
5. La incorporació successiva de programes i estratègies diverses que permeten crear l'ambient idoni per a —segons paraules de Morin— un ensenyament educatiu.

Entenem l'escola com un espai de reflexió i d'aprenentatges compartits entre alumnat i mestres, un espai on es puguin desenvolupar les eines necessàries per adquirir un grau de cada vegada més elevat d'autonomia personal, entenent-la com la capacitat de proposar, organitzar, triar, decidir, criticar, dubtar, donar alternatives, pensar solucions, responsabilitzar-se, comprometre's, dialogar, compartir idees i coneixements, arribar a pactes i trobar el lloc personal d'implicació i de satisfacció dins el procés de construcció de la identitat pròpia.

¹ La Plataforma de promoció i participació social sorgeix per la greu problemàtica de la barriada. Està formada per les entitats que treballen en el barri: escoles, instituts, centre de salut, casals de joves, Serveis socials, policia local, associacions d'immigrants, Càritas, AMIPA... i està basada en l'estudi de necessitats i el treball en xarxa comunitari. Nosaltres, com a escola, participam en la plataforma a través de la representació de la cap d'estudis i d'un membre de l'AMIPA.

Entenem l'escola com un espai en el qual tota la comunitat educativa (alumnat, famílies, mestres i altres professionals) sigui protagonista i, per tant, comparteixi els mateixos objectius. Una escola on tothom pugui aprendre i tothom pugui ensenyar, no solament el professorat, ja que la realitat ens demostra que podem aprendre de tothom i en tot moment.

La participació de tots els integrants de la comunitat educativa és un punt clau en la nostra línia de centre, ja que consideram que l'escola és un espai de convivència i aprenentatge que anam construint entre tots com a comunitat democràtica. Per donar sentit i posar en pràctica aquesta idea duem a terme programes diversos de participació de l'alumnat, les famílies, el personal docent i no docent i altres institucions i entitats externes al centre.

Aquest no és l'espai per explicar tots els àmbits de participació de la nostra escola i ens centrarem en un dels elements clau que volem que l'identifiqui: la participació de l'alumnat en la gestió i organització del centre. Per això, exposarem de manera resumida algunes reflexions sobre com entenem la participació de l'alumnat i explicarem algunes de les experiències educatives que duem a terme a la nostra escola: 1) les tutories col·lectives; 2) les reunions de delegats/delegades; i, 3) els tallers en temps de pati. Finalment, farem menció d'altres iniciatives de participació de l'alumnat.

ALGUNES REFLEXIONS SOBRE LA PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT

– Partim d'una concepció de la democràcia com a una manera de viure i pensar les relacions socials, i no solament com un mecanisme de representació. La democràcia concebuda així és una simbiosi complexa entre raó, sentiment i moral. Els diàlegs que sorgeixen de les preguntes de la mestra «Què podríem fer perquè l'escola sigui un lloc més agradable?», o «Quines coses podríem fer quan ve un infant nou?», ho corroboren.

– L'element clau el trobam en el dret i la capacitat dels individus a participar, de manera significativa, en la realització de les decisions públiques. Una participació que promogui el debat d'idees amb argumentacions sòlides i no amb opinions simples; la recerca del consens per a l'actuació i l'acceptació del desacord. Ser demòcrata no és ser un consumidor en el mercat polític, sinó tenir la llibertat i la igualtat d'oportunitats que permeten els individus associar-se per perseguir objectius comuns. La democràcia és una característica de les comunitats o societats, no dels individus, i suposa bastant més que l'obligació de votar. Una democràcia és una manera de viure, afecta els individus i la seva participació en les decisions en els múltiples àmbits de la vida social situant-los en el marc de la vida en comunitat. Dins l'aula i a l'escola és possible que aquesta idea es traslladi a la pràctica. Basta deixar que sorgeixin les propostes dels infants sobre què han d'aprendre; què han de fer aquest

curs; com han de distribuir la classe; pensar què necessitam perquè tots els espais de l'aula siguin efectius i de tots...

– Creiem en les possibilitats de l'escola com a espai per reconstruir la democràcia a partir de la vivència dels valors democràtics en aspectes importants de la vida del centre. Una vivència que implica posar els alumnes en situacions d'aprendre habilitats per al govern col·lectiu, l'intercanvi de posicions, el respecte a l'altre, la presa de decisions dialogades, i la participació a través de la representació delegada. En poques paraules, l'escola és, per a nosaltres, un espai de vida democràtica. Les tutories col·lectives i les reunions de delegats/delegades són espais d'intervenció i de presa de decisions per organitzar múltiples aspectes de la vida escolar.

– Educar en democràcia no és, per tant, un tema més del currículum o una matèria transversal. És una qüestió que ha d'afectar tots els aspectes de la vida escolar. Deixar parlar i escoltar el que diu el nostre alumnat, afavorir que facin propostes, que donin la seva opinió i argumentin allò que pensen, no és exclusiu d'un debat concret. Tot plegat està immers en les classes de matemàtiques, de medi, als projectes de treball, a les sessions de Filosofia..., i a la vida dels passadissos i del menjador.

Així, trobam els objectius de curs d'un grup de 6è següents:

1. Aprendre a valorar el silenci
2. Augmentar la capacitat d'atenció i concentració
3. Parlar sense cridar

I l'avaluació que fem després d'un trimestre:

- Hem de pensar coses que puguem fer per valorar el silenci
- Pensam que hem augmentat la capacitat d'atenció
- Parlar sense cridar ho hem aconseguit en alguns moments i, en d'altres, encara no. Mirar en quines situacions cridam més.

– La participació és un exercici de responsabilitat democràtica. Entenem que com a ciutadans ens resulta obligat prendre part en la millora de la societat. Com afirma Delval (2006), el ciutadà que és capaç de participar de manera responsable en la vida social és aquell que entén els problemes que es plantegen en la societat; que és capaç de comprendre les perspectives i els interessos de grups diversos, i d'aportar i participar en solucions viables per als problemes comuns. Per tant, per possibilitar la vivència de la democràcia a l'escola, el centre de promoure entre l'alumnat la presa de decisions al voltant dels assumptes comunitaris (amb tot el que implica d'anàlisi i valoració) i l'assumpció de responsabilitats (responsabilitat com la capacitat de reconèixer i acceptar les conseqüències d'una acció que s'ha realitzat lliurement) que afecten la col·lectivitat (de l'aula i de l'escola). Si possibilitam que a l'escola es parli, ells i elles deixaran parlar; si possibilitam escoltar, escoltaran; si possibilitam l'argumentació, exigiran arguments; si tenim en compte les seves propostes i els implicam en la realització, entendran que el món no funciona en solitari.

Les paraules dels infants que reproduïm a continuació il·lustren aquest sentit de comunitat inherent a la participació. Les extraïem de la tutoria col·lectiva del grup de 3r de primària que tengué lloc el

mes de maig de 2004, en resposta a la pregunta de la mestra tutora: «Per què m'he de portar bé a classe?».

- Perquè la gent em respecti; per aprendre; per passar-ho bé; per aprendre a comportar-nos.
- Per aprendre a comportar-me i per fer més feina.
- Per aprendre més.
- Per aprendre, perquè en ser gran sigui llest.
- Per ajudar a l'educació dels altres.
- Si els altres no fan bon dat, poden aprendre de tu.
- Per comportar-nos.
- No cridar a classe. Perquè si crit a classe, tu em pots castigar.
- Jo sé una altra cosa. Perquè si crides i els altres estan fent feina, els molestes.
- Perquè la gent es pugui fiar de mi.
- Si no et portes bé al carrer, pensaran que els teus pares no t'han donat una bona educació.
- Per divertir-te amb els altres, perquè si no, no voldran jugar amb nosaltres.
- Perquè a la gent li agradi estar amb mi.
- Perquè la gent em vulgui fer amic. I un altre: perquè em facin cas.
- Perquè la gent no s'enfadi amb mi.
- Perquè em facin amiga.
- Perquè la meva mare estigui orgullosa de mi; per treure bones notes; perquè la professora s'adoni que som un bon nin.
- Perquè puguin parlar bé de mi; per aprendre; per treure bones notes; per saber més coses de les que ja sé.
- Per quan sigui gran ser més llest.
- Per tenir un bon expedient; perquè els companys em tractin més bé; perquè els mestres i les mestres estiguin més contentes amb mi; per tenir més amics.
- Per tenir amics; perquè la gent em respecti; perquè es puguin fiar de mi.
- Per fer que la gent se senti més bé; per tenir més amics.
- Perquè quan em facin preguntes difícils jo en sàpiga les respostes.
- Per quan hàgim de lliurar els treballs puguem dir les respostes.
- Per divertir-me; perquè estiguin contents de mi.

– La participació és, simultàniament, un dret de tots i cada un dels infants (Perrenoud 2004) i un deure envers la convivència. La participació és un valor clau atès que contribueix a assegurar el compliment de tots els altres drets dels infants. Així, la participació no és solament una finalitat, sinó també una estratègia per assolir-ne d'altres i per potenciar el desenvolupament real d'altres valors democràtics: el respecte mutu, la tolerància, la cooperació... Quan l'alumnat, als tallers en temps de pati, ensenya el que sap a altres infants se n'adona que hi ha molts d'aspectes importants en joc: el respecte, la responsabilitat, allò que cada un és capaç de fer, com arribar als seus alumnes...

– Parlem d'una participació autèntica i rellevant de l'alumnat, defugint aquelles experiències i iniciatives que la limiten a àmbits reduïts i que l'alumnat finalment les viu com a marginals o intranscendents. Volem enriquir el contingut de la participació associant-la a dimensions importants de la vida del centre.

– En aquest sentit, entenem que la participació de l'alumnat ens exigeix:

- 1) Una actuació docent formativa en coneixements que proporcionin a les persones competències per actuar en una societat democràtica amb sentit crític i transformador (capacitats comunicatives; capacitat de prendre decisions, de plantejar-se problemes i analitzar-los, de cercar solucions, de contrastar opinions i valorar-les, de resoldre conflictes).
- 2) Una actuació docent formativa en valors, que garanteixi condicions de convivència democràtica (el respecte, la responsabilitat, la tolerància, la solidaritat, la justícia, l'honestetat...).
- 3) Una actuació docent facilitadora de:
 - Una identitat col·lectiva, a partir de l'establiment de relacions directes de cooperació i preocupació pel benestar dels altres, i basades a compartir projectes, creences i valors, finalitats i consciència de ser un grup.
 - La capacitat de prendre decisions conjuntament.
 - La capacitat de fer front als conflictes.
 - L'autoestima equilibrada.
 - El coneixement dels altres
- 4) La democratització de les instàncies organitzatives i de les relacions a l'escola per fer possible el diàleg permanent, el debat obert, el control de les decisions, la capacitat crítica efectiva, la implicació i la cooperació.

– Veiem, doncs, que la participació de l'alumnat també ha d'estar present en tots els aspectes del procés formatiu que tenen a veure amb els aprenentatges acadèmics. A la nostra escola aquesta participació es concreta, d'acord amb les edats i amb les circumstàncies de cada grup, en la definició d'objectius, la selecció de continguts, les activitats d'aprenentatge i l'avaluació de les matèries curriculars.

Així, els objectius de Llengua castellana que proposa un grup de 5è són:

- D'escriure: 1) fer menys faltes d'ortografia; 2) dominar l'apartat de morfologia; i, 3) aprendre a expressar-nos més bé.
- De lectura: millorar la lectura en veu alta.
- D'expressió oral: 1) parlar més a poc a poc per entendre'ns més bé; i, 2) intentar no mesclar les dues llengües.
- D'escoltar: escoltar amb atenció la persona que parla i no interrompre-la.

Un exemple relacionat amb l'avaluació seria el següent:

QUÈ HE APRÈS AQUEST TRIMESTRE? (4t de primària, 2-12-2004):

- He après a dividir entre dues xifres.
- He après més paraules i números en anglès.
- A fer menys faltes d'ortografia.
- A esforçar-me més és el més important que he après.
- Conec més bé els companys de classe i n'he fet de nous.

- Que els humans canvien la pell com les serps.
- A pintar camps de colors.
- Aquest trimestre he après que, si vols fer una cosa bé, fes-la com tu pensis que l'has de fer, perquè, encara que t'equivoquis, l'hauràs feta tu. Que sense orgull les coses es fan més bé i que parlant tot es pot arreglar.
- A fer un projecte amb dues persones.
- A fer marges al projecte.
- A Música, a cantar moltes de cançons.
- A fer fraccions.
- Crec que he complert bastant bé tots els objectius.
- Els rius dels altres continents.
- A Filosofia, a raonar i saber que tot té un significat.
- La importància dels amics.
- A escoltar i a parlar més.
- A resumir les coses més bé.
- A fer més cas i estudiar més bé.

– Pel que fa a les instàncies organitzatives, creiem que calen estructures de participació que regulin i garanteixin l'accés a la presa de decisions (Santos Guerra 2003). Una de les nostres tasques ha consistit a revisar i perfeccionar aquestes estructures, així com crear espais nous de participació basada en el diàleg i en la decisió compartida, en l'exercici de la paraula i en el compromís en l'acció. Com afirmen els autors del llibre *Com fomentar la participació a l'escola* (1997), la participació autèntica uneix l'esforç per entendre's amb l'esforç per intervenir.

Podem, així, diferenciar dos àmbits de participació:

- a) El diàleg per plantejar-se temes del treball i de la vida escolar que preocupen o interessin, temes sobre els quals debatre i prendre decisions (coneixement dels altres, normes, solucions i projectes d'acció). Perquè el diàleg crea el sentiment de responsabilitat davant els companys i companyes, millora la comprensió mútua i ajuda a comprometre's.
- b) L'acció, és a dir, la realització dels acords i els projectes previstos. Posar en marxa la Setmana de la Primavera; organitzar la festa de Nadal; elaborar el Reglament d'organització i funcionament; elaborar els consells per als infants de 3 anys que vendran a l'escola; organitzar els jocs de les sortides amb les famílies, i dinamitzar els tallers de final de curs són alguns exemples que il·lustren la participació de l'alumnat a la nostra escola.

– Com hi participen els nins i nines?

- a) Aportant opinions, idees, suggeriments, fent crítiques
- b) Prenent decisions, actuant en conseqüència
- c) Assumint la representació en les estructures de participació
- d) Avaluant les decisions i les seves conseqüències

– Entenem que el repte d'un bon projecte de transformació escolar és la manera en què les escoles proven, analitzen i critiquen les maneres de viure en democràcia que és desitjable que els

individus traslladin a la seva vida social com a ciutadans. El perill és que ens quedem amb generalitats i declaracions d'intencions sobre l'educació democràtica, sense que aterrem en les pràctiques quotidianes que conformen la vida escolar.

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES DE PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT

I. Les tutories col·lectives

Amb aquest nom identifiquem a l'escola les reunions setmanals de classe que permeten treballar aspectes diversos que es generen en la convivència a l'aula i a l'escola (l'organització de l'aula, les normes de convivència, els aspectes positius i negatius del grup...). Aquestes reunions, que en altres escoles s'anomenen assemblees d'aula, es duen a terme des de l'aula de tres anys fins a 6è de primària.

La tutoria col·lectiva és, per tant, el moment en què el grup es reuneix per reflexionar, prendre consciència de si mateix i transformar-se en tot allò que els seus membres considerin oportú. Constitueix un espai de comunicació en què es plantegen conflictes d'aula, es fan propostes, s'organitzen activitats, es reparteixen responsabilitats, s'avaluen accions, es proposen objectius col·lectius, es donen a conèixer els uns als altres, es proposen aprenentatges complementaris als curriculars...

Com hem dit, els continguts que tractam a les tutories col·lectives són variats, així com també els àmbits que determinen la vida comunitària. Podríem distingir tres tipus de continguts:

1) Continguts de tipus informatiu. La tutoria s'utilitza per donar a conèixer tot allò que es considera rellevant dels propis membres del grup, de l'aula i de l'escola. Alguns exemples són: "informació sobre la reunió de delegats"; "proposta de la cap d'estudis sobre la festa de Nadal"; "què he après dels meus companys de taula aquest trimestre".

2) Continguts d'anàlisi. La tutoria és també un espai per a la reflexió del que ha passat, del que s'ha viscut, de les causes dels problemes, de la dinàmica de classe... Així, trobam recollides a algunes actes qüestions com: «per què ens posen tants de deures?», «el material de plàstica s'espatlla i es perd», «per què m'he de comportar bé a classe?», «com podem ajudar els companys i companyes que els costa més aprendre?», «les baralles del futbol», «el problema del bany».

3) Continguts de presa de decisions. Relacionats amb els que són de tipus informatiu i analític, significa organitzar el que es vol fer, la manera de regular la vida a la classe, la manera de participar en la vida de l'escola... Alguns exemples són: «la preparació de l'acampada», «les activitats de la setmana cultural», «el campionat d'escacs», «la revisió de les normes de classe», «què fer per evitar les baralles del futbol».

En paraules dels nostres alumnes, a les tutories es tracten aspectes diversos, com ara els següents:

- Com s'ha d'organitzar l'aula.
- Propostes sobre què ens agradaria aprendre aquest curs; feines que hem de fer.
- Organitzar les propostes.
- Revisar propostes.
- Objectius de la classe.
- Normes de convivència.
- Què hem de fer per recordar-nos de les coses.
- Donar idees de coses que podem fer tots junts.
- Què tenim de positiu i què hem de millorar cada un.
- Què podem ensenyar nosaltres als altres.
- Drets i deures.
- Diàlegs sobre temes diversos: justícia, excuses, multiculturalitat, gènere...
- Problemes o conflictes puntuals.

Un exemple del darrer aspecte assenyalat el trobam en els temes que hem tractat a la classe de cinc anys:

- Què podria fer un infant que sempre plora quan s'embruta.
- Què hem de fer quan tenim por a casa.
- Què hem de fer quan estam angoixats perquè ens han d'operar.
- Què he de fer quan un company no vol jugar amb mi o m'insulta.
- Què implica tenir germans o germanes nous a casa?
- Els caps de setmana no faig res. Què podria fer?
- El meu germà sempre em pega!

Així, els infants aprenen a expressar les seves opinions, a defensar-les, a escoltar-ne d'altres, a respectar les condicions de diàleg, a cercar el consens, a resoldre problemes per si mateixos, a assumir responsabilitats, a posar-se en el lloc de l'altre i imaginar-se com es deu sentir... Per tant, suposa un moment privilegiat per a l'aprenentatge dels procediments i les actituds que possibiliten una convivència democràtica.

Consideram que les tutories són importants perquè:

- Són l'espai on es fa realitat la idea de participació democràtica de l'alumnat. Una escola feta entre tots.
- Donen resposta a una demanda d'implicació i participació de l'alumnat en la vida de la classe i de l'escola.
- Afavoreixen un tipus d'escola com un espai de reflexió i d'aprenentatges compartits entre alumnat, mestres i altres col·laboradors.
- Són un espai més per desenvolupar les eines necessàries per adquirir cada vegada més autonomia personal, entesa com a capacitat de proposar, organitzar, donar alternatives, pensar solucions, dialogar, compartir idees i coneixements, arribar a pactes...
- Són un espai on es pot trobar el lloc personal d'implicació i de satisfacció personals dins el procés de convivència i, per tant, un espai que ajuda a construir la identitat pròpia amb relació als altres.

A la nostra escola, la tutoria col·lectiva disposa sovint d'uns rituals que la singularitzen respecte d'altres moments escolars. De vegades, els infants es col·loquen de manera diferent a l'aula, utilitzen cartelleres de temes proposats, fan un ordre del dia, utilitzen un quadern d'acords o actes (en alguns cursos cada infant té el seu llibre d'actes de reunions de classe i en d'altres hi ha un sol llibre d'actes), hi ha moderadors... Així, s'erigeix en un moment simbòlicament important inscrit en la memòria i els hàbits dels infants. Tothom sap que les coses que es diuen i que s'acorden són vinculants i, per tant, la tutoria adquireix una transcendència institucional que no posseeix cap altra tipus de conversa a l'aula.

Les tutories col·lectives fomenten una participació autèntica de l'alumnat en la resolució dels problemes que tenen, en la realització dels projectes d'aula i en les iniciatives més generals de l'escola a partir de l'experimentació de:

- Aprendre a conviure pactant normes de convivència amb els companys i amb els mestres.
- Aportar idees del que podem fer junts.
- Compartir el que saben els companys.
- Acceptar els errors propis i els dels altres.
- Respectar els punts de vista diversos.
- Aprendre a pactar intentant arribar a una solució que tengui en compte totes les opinions.
- Millorar les habilitats socials.
- Solucionar conflictes entre iguals.
- Cohesionar el grup.
- Possibilitar l'explicitació de les maneres de ser i de fer personals, però lligades a la relació amb el grup.

Totes aquestes vivències permeten que els infants percebin que els tenen en compte, que les seves opinions i propostes són importants, i que, en conseqüència, s'ho paga participar. La intervenció del professorat és important atès que ajuda a potenciar i vehicular tots els aspectes esmentats; a pactar, fer possibles les seves idees; a organitzar activitats, i a ser un model d'actitud dialogant i democràtica.

2. Les reunions de delegats/delegades

A la nostra escola, aquestes reunions les duem a terme una vegada al mes i hi participen els dos delegats de cada classe, des de primer a sisè, juntament amb la cap d'estudis. Cal dir que procuram que, al final de l'escolaritat, tots els alumnes hagin estat delegats com a mínim una vegada.

A les reunions de delegats hi tractam temes que tenen a veure amb la vida de l'escola i amb el fet de compartir-la entre totes les aules. Els temes els hem parlat i acordat a les tutories col·lectives de classe. Hi solem tractar aspectes com els següents:

- Posar en comú els objectius de cada classe per al curs.
- Quines sortides faran.
- Drets, deures i normes de convivència.
- Propostes per fer i organitzar les festes.

- Propostes per millorar aspectes diversos de l'escola.
- Compartir idees per acollir l'alumnat i el professorat nouvingut.
- Demandes.
- Etc.

L'elecció dels delegats i delegades la fem de la manera següent. En primer lloc, es presenten els alumnes que volen tenir el càrrec. Es fa una llista amb tots els candidats i es trien dos delegats per trimestre o dos per a tot el curs. Per a l'elecció es té en compte qui no ho ha estat mai i qui ho vol ser. I es pot fer de múltiples maneres: per votació, per ordre de llista, a l'atzar... Les funcions assignades al delegat o delegada són:

es té en compte qui no ho ha estat mai i qui ho vol ser. I es pot fer de múltiples maneres: per votació, per ordre de llista, a l'atzar... Les funcions assignades al delegat o delegada són:

- Assistir a les reunions mensuals i apuntar el que s'hi diu o proposa.
- Representar la classe a les reunions (ser portaveu del que pensa la classe).
- Transmetre als companys de classe el que es diu a les reunions.
- Ser responsable del que es diu a les reunions.
- Informar a la reunió de delegats del punt de vista de la classe, no del propi.
- Dir el que la classe pensa.
- Escriure els punts de la pròxima reunió.
- Recordar a la classe i a la mestra els punts de la pròxima reunió que la cap d'estudis proposa.
- Comunicar a la classe el que han dit a la reunió de delegats (llegir-ho si ho ha apuntat o llegir l'acta que ha fet la cap d'estudis o a vegades l'alumnat).

A les reunions de delegades i delegats del curs 2006-2007 el tema principal que hem tractat ha estat un dels apartats del Reglament d'organització i funcionament de l'escola (ROF): quines haurien de ser les normes per poder fer que l'escola sigui un lloc més agradable. A més, hi hem tractat els temes següents:

1. Elaborar objectius comuns de cada classe i posar-los en comú.
2. Relació de sortides que es faran per cursos o cicles.
3. Aspectes diversos sobre la multiculturalitat.
4. Propostes sobre els temes que s'han de tractar a la revista.
5. Propostes sobre els tallers de la Setmana de Primavera.
6. Propostes sobre a quines classes explicarem els projectes de treball, o quines coses podríem fer conjuntament entre classes, cicles o tota l'escola.
7. Idees i propostes per a les festes de final de trimestre, Carnestoltes, Setmana de Primavera, final de curs... i revisió posterior.
8. Relació de projectes realitzats a cada aula.
9. Consells elaborats pel curs de cinc anys per acollir els infants de tres anys el curs vinent.

Un exemple de la participació de l'alumnat a través de les tutories col·lectives i les reunions de delegats/delegades el trobam en l'elaboració del (ROF). L'elaboració respon a la necessitat

de recollir en un document tota una sèrie de característiques, pautes i normes d'organització i funcionament del nostre centre que s'han desenvolupat al llarg dels cursos i que marquen la nostra proposta d'ensenyament educatiu i la nostra vida escolar. Cal assenyalar que hem intentat que aquest document hagi estat consensuat i elaborat per part de tota la comunitat educativa. Per això, hem tractat els temes a les tutories col·lectives i a les reunions de delegats i els hem fet arribar també a les famílies perquè hi poguessin fer aportacions i esmenes. Finalment, ha estat aprovat pel claustre i el consell escolar.

Aquesta dinàmica participativa ha suposat un procés lent de dos cursos en què s'han consensuat punts tan importants com: 1) Com sent l'alumnat que participa en la vida de l'escola; 2) Drets i deures de l'alumnat; 3) Drets i deures del professorat; 4) Drets i deures de les famílies; 5) Normes per fer que l'escola sigui un lloc més agradable; i, 6) Elegir i funcions dels delegats i delegades. Cal dir que molts altres punts, com les normes dels espais, les coordinacions, la participació de les famílies..., són fruit d'una dinàmica i experiència que han estat revisades al llarg dels anys entre tota la comunitat. La nostra intenció és que sigui un document de consulta i una eina per revisar l'organització i el funcionament de la nostra escola. També pretenem que les normes per fer que l'escola sigui un lloc més agradable, elaborades entre tota la comunitat educativa, siguin presents, a més, de manera visual al centre, i que cada un dels nostres alumnes i famílies les puguin tenir personalment perquè puguin valorar el que hem pactat.

Mostram a continuació alguns dels continguts del reglament que hem esmentat, els quals il·lustren el paper que té l'alumnat en la definició de les normes de convivència. Amb aquestes normes, elaborades per l'alumnat i consensuades amb les famílies, el professorat i altres professionals, expressam la importància que atorgam als valors i principis de la democràcia: l'ordre, la comunicació i el diàleg, la tolerància, el respecte, la solidaritat, la concòrdia, el valor del que és de tots, la urbanitat, la puntualitat, l'obertura, la responsabilitat, el compromís, la camaraderia i l'autosuperació.

Normes d'ordre	Accions	Correccions
No fer tant de renou	<ul style="list-style-type: none"> - Conversar més fluixet a les aules. - Caminar a poc a poc pels passadissos. - Procurar parlar fluixet pels passadissos. - No entretenir-nos als passadissos el matí i en els canvis de classe. - Anar al menjador amb ordre i tranquil·litat. - Aixecar les cadires per moure-les. - Sortir un poc abans de les sessions que es fan fora de l'aula. - Posar cartells que ho recordin. - Promoure no fer renou durant els canvis de classe. - Revisar-ho en tutories de tant en tant. - Que hi hagi una taula a cada classe encarregada del silenci, és a dir, que faci fer un minut de silenci quan el renou augmenta massa. Podria ser un càrrec rotatiu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Si correm, tornar enrere al punt de partida i avançar caminant. - Si cridam, cercar, entre tota la classe, possibles correccions. - Amonestació per part de les persones responsables en aquell moment. - Recordar-ho o que els altres ens ho recordin. - Si cridam, tornar a dir el mateix amb un to de veu més fluix.

Normes de comunicació	Accions	Correccions
Respectar la gent quan parla	<ul style="list-style-type: none"> – Escoltar més els altres. – Mirar i escoltar la persona que parla. – Respectar el torn de paraula. – Parlar bé, sense insultar, emprant paraules que no ofenguin. – Respondre bé. – Fer un taller o que vengui una persona a la classe a parlar-nos de respecte i convivència. – Revisar-ho en tutories de tant en tant. 	<ul style="list-style-type: none"> – Parlar-ho amb el tutor/tutora en una tutoria individual, o amb el personal responsable. – Posar una nota a l'agenda i dur-la signada. – Posar faltes de disciplina. – Parlar-ne amb la directora o la cap d'estudis. – Fer entrevistes amb la família, si és reincent. – Si insulta o falta al respecte, escriure una frase respectuosa amb el mateix missatge.

Normes de respecte i tolerància	Accions	Correccions
Respectar els costums i creences de tothom.	<ul style="list-style-type: none"> – Conèixer costums i creences d'altres persones. – Tractar a l'aula temes de multiculturalitat i tolerància. – Deixar les coses i compartir-les. – Disculpar-se. – Dir «per favor» i «gràcies». – Entendre que tots som diferents per dins i fora, però que tenim els mateixos drets i deures. – Ser amables amb tothom. – No jutjar la gent pel seu aspecte físic. – Revisar-ho en tutories col·lectives de tant en tant. 	<ul style="list-style-type: none"> – Parlar-ne amb el tutor/tutora, o amb el personal responsable, en tutoria individual. – Posar una nota a l'agenda i dur-la signada. – Posar faltes de disciplina. – Parlar-ne amb la directora o la cap d'estudis. – Fer entrevistes amb la família, si és reincent. – És important: <ul style="list-style-type: none"> • Fer demanar disculpes. • No donar tanta importància quan algú es fica amb nosaltres.

Normes de cooperació	Accions	Correccions
<ul style="list-style-type: none"> – Permetre que l'alumnat faci feina, no molestar ningú. – Intentar ajudar els companys. – Deixar les coses i compartir-les. 	<ul style="list-style-type: none"> – Aprendre a ajudar-se mútuament. – Aprendre a fer feina per parelles o en petit grup. – Conèixer-nos més bé. – Jugar plegats. – Posar un cartell a la classe per recordar-ho. – Tractar-ho i revisar-ho a les tutores col·lectives i individuals. Parlar dels motius i fer propostes per ajudar els companys. 	<ul style="list-style-type: none"> – Dialogar. – Parlar-ne amb el tutor/tutora o personal responsable. – Posar una nota a l'agenda i dur-la signada. – Posar faltes de disciplina. – Parlar-ne amb la directora o la cap d'estudis. – Fer entrevistes amb la família, si és reincent. – És important: <ul style="list-style-type: none"> • Cercar i consensuar estratègies entre tota la classe sobre què hem de fer quan un company molesta els altres (fer la feina tot sol...).

Normes de concòrdia	Accions	Correccions
<ul style="list-style-type: none"> - Controlar les agressions verbals i físiques. - Evitar la violència. - No riure's de ningú; no assenyalar. - Contestar amb un somriure quan et demanen disculpes. - Intentar dur-nos més bé amb tothom. 	<ul style="list-style-type: none"> - Crear bones relacions de grup (pensar entre tots de quina manera). Per exemple, dedicar un temps a dir coses positives de cada un, i també dir-ne alguna que considerem que hàgim de millorar. - Jugar plegats per conèixer-nos més bé. - Demanar disculpes si passa alguna cosa sense voler. - No prendre's les coses tan seriosament (a vegades agredim per beneïtures). - Parlar-ne a les tutories col·lectives. 	<ul style="list-style-type: none"> - Parlar-ne amb el tutor/tutora a la tutoria individual o amb el personal responsable. - Posar una nota a l'agenda i dur-la signada. - Posar faltes de disciplina. - Parlar-ne amb la directora o la cap d'estudis. - Fer entrevistes amb la família, si és reincident. - Si se n'ha rigut d'algú, compensar-lo d'alguna manera: ajudar-lo en alguna cosa, fer-li un petit obsequi o un escrit, etc. - Castigar a anar a una altre classe.

Normes d'higiene, manteniment i respecte al que és de tots	Accions	Correccions
<ul style="list-style-type: none"> - Mantenir l'escola neta i ordenada. - Dur el material necessari per a la higiene personal. 	<ul style="list-style-type: none"> - Llençar els papers a la capsa de reciclatge. - Utilitzar més les papereres del pati i de les aules. - Anar al lavabo sense el berenar a les mans. - Usar adequadament el vàter (estirar de la cadena...). - Emprar només el paper de bany necessari (menys paper de vàter). - Procurar no vessar aigua als lavabos. - Deixar les sales on fem tallers o qualsevol activitat netes i ordenades. - Penjar bé els abrics i motxilles. - Nomenar encarregats. - Deixar temps cada setmana per revisar i ordenar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Parlar-ne amb el tutor/tutora a la tutoria individual o amb el personal responsable. - Posar una nota a l'agenda i dur-la signada. - Posar faltes de disciplina. - Parlar-ne amb la directora o la cap d'estudis. - Fer entrevistes amb la família, si és reincident. - Es poden fer correccions del tipus: <ul style="list-style-type: none"> • Qui embruta, neteja. • Fer la neteja pròpia i la dels altres. - Si és reincident, netejar i ordenar els espais comuns.

Normes d'urbanitat	Accions	Correccions
<ul style="list-style-type: none"> -Tocar a la porta i demanar permís abans d'entrar a l'aula. -Saludar quan entram a un lloc. -Demanar les coses per favor. -Ser amables. -Menjar amb la boca tancada. -No parlar amb la boca plena de menjar. 	<ul style="list-style-type: none"> -Fer-ho educadament. -Recordar-ho o que els altres ens ho recordin. -Parlar-ne a tutories col·lectives. -Fer cartells per recordar-ho. 	<ul style="list-style-type: none"> -Fer-li repetir l'acció fins que la faci bé. -Tornar entrar i que saludi.

Normes de puntualitat	Accions	Correccions
<ul style="list-style-type: none"> -Arribar d'hora a l'escola. -Respectar l'horari escolar, tant d'entrades i sortides com de visites... 	<ul style="list-style-type: none"> -Anar-se'n a dormir més prest. -Parlar-ne a tutories individuals i col·lectives. 	<ul style="list-style-type: none"> -Tancar l'escola a les 9.05 h. -Si hem d'anar al metge, dur-ne el justificant. -Fer entrevistes amb la família, si és reincent.

Normes de relació	Accions	Correccions
<ul style="list-style-type: none"> -Jugar bé amb tots els cursos. -Ser companys de tots. -Fer amics. 	<ul style="list-style-type: none"> -Conèixer més bé els companys d'altres cursos. -Fer activitats amb altres cursos. -Fer jocs compartits. -Jugar el grup classe junt. -Canviar de lloc de taula de tant en tant. 	<ul style="list-style-type: none"> -No els podem imposar «càstigs», sinó que els hem de convèncer.

Normes d'autosuperació	Accions	Correccions
<ul style="list-style-type: none"> -Demanar ajuda si la necessitam. -Esforçar-nos per fer-ho tot més bé. 	<ul style="list-style-type: none"> -No ser tan empegueïdors ni tan orgullosos. -Parlar-ne a les tutories individuals. 	<ul style="list-style-type: none"> -Comentar-ho amb la família i els companys.

3. Els tallers en temps de pati

Tots podem ensenyar, tots podem aprendre. Aquesta és l'essència d'una iniciativa que convida els alumnes a convertir-se en mestres i a organitzar tallers per ensenyar els seus companys, de tots els nivells, allò que desitgen o que sàpiguen fer més bé. L'objectiu dels tallers és fer una escola viva, amb la participació de l'alumnat, el professorat i les famílies, on ensenyar i aprendre sigui un aspecte quotidià i comú. A poc a poc, s'han convertit en un dels trets més significatius i diferenciadors de la nostra escola.

El mèrit de l'èxit d'aquesta empresa, que va començar més seriosament el curs 2001-2002, és gràcies sobretot a un alumnat que, amb la seva participació, feina i il·lusió, ha fet i fa possible que l'escola sigui un lloc agradable, actiu i participatiu. Volem que l'escola sigui un lloc on ensenyar — amb els avantatges i dificultats que té— no quedi restringit al paper del professorat o dels experts adults. Ha de ser un lloc on aprendre pugui ser un aspecte quotidià i ocupar tot el temps, fins i tot el temps de pati o el de fora de l'horari escolar.

Els tallers els realitzam diàriament en temps de pati (mitja hora) i, algunes vegades, en horari extraescolar, i poden ocupar tots els espais de l'escola. Els alumnes que promouen el taller pensen i fan propostes sobre l'activitat que volen fer: quines persones la realitzaran, l'horari, la programació de les activitats, el material que necessiten, la durada, a quins infants s'adreça, a quins cursos, a quin espai de l'escola creuen que es pot dur a terme, quan i com ho comunicaran a les classes, el llistat d'alumnes, la distribució i l'organització... I emplenen una fitxa amb tota la informació necessària.

El professorat que coordina el taller ajuda en tots aquests aspectes, escolta les idees i possibilita que els tallers es duguin a terme. Pot ajudar a cercar el material, fer algun suggeriment sobre el tipus d'activitat, la manera d'organitzar-lo, concreten el nombre d'alumnes per activitat... A més, supervisen els tallers cada dia, no per intervenir-hi, sinó perquè els infants se sentin atesos, i per escoltar les queixes i les demandes, recordar les normes d'ús dels espais, atendre i posar en marxa activitats noves, organitzar un plafó informatiu, emplenar un registre, guardar feines, fer fotografies... Cal tenir en compte que el paper que exerceix el professorat també el pot fer algun familiar.

Els tallers en temps de pati signifiquen:

a) Per a l'alumnat

- Posar-se en el lloc de qui ensenya i de qui aprèn.
- Fer una reflexió i planificar el que ensenyarà, com ho farà, amb quins materials..., així com la necessitat de canviar d'idea, si cal.
- Aprendre més per ensenyar més bé.
- Compartir coses que sap i que aprèn a altres espais i moments.
- Sentir-se important, valorat, protagonista.
- Gaudir de poder ensenyar als altres allò que sap.
- Aprendre a facilitar la convivència entre els seus companys.

b) Per al professorat que participa en la coordinació

- Ajudar a organitzar horaris, espais, materials...
- Fer un seguiment del que es fa amb cada grup.
- Possibilitar les activitats, gestionant i ajudant si és necessari en qualche moment concret o demanda concreta.
- Fer un seguiment amb els alumnes que fan de mestres.
- No pensar que des del principi o no funcionarà o que tot anirà de meravella. És a dir, pensar que s'hauran de fer canvis, rectificacions...
- No posar-se nerviós de veure molts d'infants d'un lloc a un altre.
- Adonar-se de tot el que saben els alumnes i del que poden ensenyar.
- Aprendre de les estratègies per ensenyar que empren els infants.

– Reflexionar sobre les diferents possibilitats d'aprendre.

c) Per a les famílies

- Ajudar en les demandes que facin els infants.
- Possibilitar que puguin participar a l'horabaixa, si és el cas.
- Participar en la vida de l'escola.
- Compartir el que saben.
- Adonar-se de les possibilitats dels infants i dels seus desitjos.

Taller d'escacs

Taller d'informàtica per a petits

Taller de dictat

Taller de plastilina

Taller de manualitats amb sal de colors

Les valoracions que han fet els infants respecte d'aquests tallers el curs 2005-2006 són les següents:

Aspectes positius

- Agraden a molta de gent.
- Ens agrada molt fer de mestres.
- Podem mostrar coses i podem aprendre.
- Que ho fem nosaltres.
- Ens divertim.
- Serveix per no barallar-nos.

- Aprenem a fer coses, i no ens avorrim.
- Aprenem coses noves.
- Coneixem altres amics.
- Aprenem a ser bones persones.
- Ens entretenim i ens ho passam molt bé.
- Als alumnes-professors que fan la feina de preparar-se els compensa la participació dels seus companys.
- Ens ajuda a conèixer-nos.
- Ens ajuda a saber organitzar-nos.
- Ens serveix per comunicar el que sabem als altres.
- Aprenem a ensenyar.
- Ens ajuda a expressar-nos.
- Aprenem del que ens han ensenyat.

Aspectes que s'han de millorar

- Hem d'escoltar els que ens volen ensenyar.
- Hauríem de decorar més els tallers.
- Hem de deixar els espais més ordenats, malgrat que de cada vegada ho fem més bé.
- Els alumnes hem d'intentar comportar-nos més bé, no fer beneitures ni cridar.
- Hauríem de ser més responsables i no apuntar-nos i despuntar-nos amb tanta facilitat, ja que molesta els que participen al taller i els que els hauria agradat apuntar-s'hi. Aquest curs ha anat més bé en aquest sentit.
- Procurar que la gent que no fa el taller no entri, ja que desbaraten l'activitat en aquell moment; ara ja no passa tant.
- Les persones que proposin els tallers, que ho facin per fer-ho una vegada o dues a la setmana per organitzar-nos més bé. Això ha funcionat més bé aquest curs.

ALTRES EXPERIÈNCIES DE PARTICIPACIÓ

1. La revista escolar

A proposta de l'alumnat, el curs 2002-2003 férem el primer exemplar de revista escolar. Es titula *Pont de paper* (el proposa un pare de l'escola). La revista es fa anualment i en l'elaboració hi participa tota l'escola. Cada classe treballa un aspecte.

A principi de curs, l'alumnat, el professorat i els altres professionals fan propostes per triar el tema monogràfic que hi tractarem. Posteriorment, ho organitzam a les tutories col·lectives i fem la proposta a les reunions de delegats. A més, cada curs escolar hi reflecteix activitats i moments de la vida de l'escola.

2. L'organització de les festes

Les propostes i l'organització de les festes les fem conjuntament l'alumnat, el professorat i la comissió de famílies. Amb l'alumnat, primer tractam les propostes a les tutories col·lectives i després a les reunions de delegats.

Per organitzar-les distribuïm les feines entre les classes, el professorat i les famílies.

3. Preparar el regal de comiat dels alumnes de sisè

El regal de comiat dels alumnes de sisè el pensen i el fan els alumnes de cinquè. Cada alumne prepara a l'escola un regal per a un alumne de sisè i l'hi entrega durant la festa de final de curs.

4. Els jocs per a les sortides familiars

Els prepara el grup d'infants que participi en la sortida amb l'ajuda de la cap d'estudis i/o algun altre mestre.

5. Els consells per als infants de 3 anys

Aquest llistat l'elaboren els alumnes de la classe d'educació infantil de cinc anys i el donam amb el protocol de tres anys a cada família quan ve a matricular el seu fill/la seva filla.

Mostram, a continuació, i com a final d'aquest escrit, les recomanacions i informacions que el mes de maig de 2006 els nins i les nines de cinc anys varen estimar oportú fer als infants que arribarien nous el curs següent.

No tengueu por de la jaia, perquè a qui li cantam nosaltres és una dona de cartró.

No tengueu por del dimoni perquè són professors i nins de l'escola.

No ploreu perquè els vostres pares vendran a les dues.

No pegueu.

Cada dia heu de mirar els noms dels nins que han vengut a l'escola perquè si no, no els coneixereu.

Nosaltres volem ser amics vostres i jugar amb vosaltres.

Els vostres germans grans vos poden acompanyar a la classe.

I els amics també.

Si teniu una ferida, vos acompanyarem al bany a curar-vos.

I anam a la cuina i li demanam gel a na Dolors.

Si plorau, vos tranquil·litzarem abraçant-vos.

Si plorau, cantarem una cançó dolça.

Aguantau la plorera i quan no pugueu més, l'amollau.

Podem posar la cançó Duérmete niño.

Aprendreu coses i fareu feina.

Fareu deures, sumes...

Fareu dibuixos.

Direm coses divertides per fer-vos riure.

Vos contarem contes.

Jugarem a un joc divertit.

Si estau trists perquè no teniu amics, podem ser nosaltres els vostres amics.

Apreneu a nedar perquè fem la festa de l'aigua.

No vos espanteu dels coets del dimoni de la festa de Sant Antoni.

Vos podem ensenyar a fer dibuixos, que no faceu bura tatxos.

Vos ajudarem perquè no sortiu de la ratlla.

Aprendreu a jugar a cartes.

Les mestres vos faran pessigolles.
Avesau-vos a anar de campament.
Aprendreu artística.
Aprendreu a fer tallers.
Aprendreu a escriure.
Vos ensenyaran tai-txi.
Anireu al menjador.
Vos ensenyaran música.
Podeu jugar al pati amb les bicis.
Fareu informàtica.
Aprendreu amb l'ordinador.
Jugareu amb les pilotes.
Aprendreu a fer teatre.
Jugareu amb els animals.
Pintareu amb pintura.
Retallareu dibuixos.
No rompeu coses.
Aprendreu a ballar.
Aprendreu a fer «psico».
Pintareu a la pissarra.
Posau-vos les sabates bé.
Aprendreu a llegir.
A jugar a la biblioteca.
Aprendreu a fer els números bé.
Aprendreu a jugar a futbol.
I a jugar a bàsquet.

BIBLIOGRAFIA

DELVAL, J. (2006). *Hacia una escuela ciudadana*. Madrid: Morata.

PERRENOUD, Ph. (2004). *Diez nuevas competencias para enseñar*. Barcelona: Graó.

PUIG, J. M. [et al.]. (1997). *Com fomentar la participació a l'escola*. Barcelona: Graó.

SANTOS GUERRA, M. Á. (2003). «Participar es aprender a convivir». A: SANTOS GUERRA, M. Á. (coord.). *Aprender a convivir en la escuela*. Madrid: Akal, pàg. 107-121.